

1. melléklet a 130/2016. (X. 27.) önkormányzati határozathoz

VASKÚT
NAGYKÖZSÉG

HOSSZÚTÁVÚ TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI
KONCEPCIÓ
JÓVÁHAGYOTT ANYAG

Megrendelő:

Vaskút Nagyközségi Önkormányzat
6521 Vaskút, Kossuth Lajos út 90.

Új-Lépték Tervező Iroda Bt.
Szeged 6726, Pécskai utca 15.
Tel/fax: 62/421-256
Munkaszám: 23-2014

Szeged, 2016. november hó

HOSSZÚTÁVÚ TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI
KONCEPCIÓ
TERVEZET

Készült:
Vaskút Nagyközségi Önkormányzat
megrendelésére
Tel./fax: 79 /507-101

Tervező:
Új-Lépték Tervező Iroda Bt.
Szeged, Pécskai u. 15., Tel./fax: 06/62/421-256

Gazdaság, társadalom: **Gaborjákné Dr. Vydareny Klára**
terület- és településfejlesztő szakközgazdász
címzetes főiskolai tanár

Településtervező: **Balogh Tünde** okl. építészmérnök
(Csongrád Megyei Építész Kamara TT1-06-0006)

Tájrendezés, környezetalakítás: **Rácz Mária** okl. táj- és kertépítészmérnök
(Csongrád Megyei Építész Kamara TK-06-0102)

Közlekedés: **Csapó László** okl. építőmérnök
Csongrád Megyei Mérnökkamara TRk-T-06-0199 és
Prekop Kázmér építőmérnök
Bács-Kiskun Megyei Mérnökkamara KÉ-K 03-0139

Víziközművek, földgázellátás: **Vargáné Patkós Margit** okl. vízépítőmérnök,
Csongrád Megyei Mérnöki Kamara TV-T; 06-0006 és
Prekop Kázmér építőmérnök
Bács-Kiskun Megyei Mérnökkamara VZ-TEL 03-0139

Villamosenergia-ellátás, elektronikus hírközlés: **Somogyi János** okl. villamosmérnök
Csongrád Megyei Mérnöki Kamara V-T; EN-T; HI; 06-0467

Környezetvédelem: **Novai György** okl. környezetvédő
Hulladékgazdálkodási szakértő
SZKV-hu/06/0171/H-2410/12
Levegőtisztaság-védelmi szakértő
SZKV-le/06/0171/H-2410/12
Víz- és földtani közeg védelmi szakértő
SZKV-vf/06/0171/H-2409/12

Zajvédelem: **Dr. Szanka Károly** fizikus
dipl. környezetvédelmi, zajcsökkentési szakmérnök
SZÉS-4/06-0021 H-2124/10

Természetvédelem: **Agócs Gábor** élővilágvédelmi szakértő SZ-011/2012

Régészeti értékvédelem: **Kustár Rozália** régész

Vaskút Nagyközség településfejlesztési és településrendezési tervezést Megalapozó vizsgálata külön kötetben szerepel.

BEVEZETÉS

Vaskút Nagyközségi Önkormányzat Képviselő-testülete 2015 év tavaszán, a 70/2015. (IV. 23.) határozatában hozott döntést a településfejlesztési dokumentumok elkészítéséről. Az elhatározás időben egybeesett az Európai Unió 2014-2020-ig tartó tervezési ciklusának kezdetével, a település tehát friss vizsgálatokra és célmeghatározásra tud támaszkodni a középtávú programok és projektek felépítése, megvalósítása során.

2015 év folyamán a fejlesztési dokumentumok tervezését KSH-adatkérés, szakmai egyeztetések és személyes, kiscsoportos, valamint telefonos interjúk készítették elő. A társadalmi egyeztetés módjára vonatkozóan a 98/2015. (V. 21.) határozat megállapította a *település területére készülő településfejlesztési koncepció, integrált településfejlesztési stratégia és településrendezési eszközök lakossággal, érdekképviselői, civil és gazdálkodó szervezetekkel, egyházakkal történő egyeztetésének szabályait, valamint a dokumentumok nyilvánosságának biztosítását szolgáló Partnerségi rendjét* is.

Alszegei Zoltán polgármester 2015 augusztusban felhívást intézett a község lakosai felé a község honlapján és hirdetőtábláján a következő szöveggel:

„Mindannyiunk számára fontos, hogy fenntartsuk hagyományainkat, kulturális értékeinket, kiegyensúlyozott életterünket és gyarapítsuk gazdasági potenciálunkat, hogy gyermekeink is szeressenek és akarjanak itt élni. Ehhez viszont előre kell tekintenünk, és közösen, felelősen kell terveznünk. Gondolkodjunk együtt annak érdekében, hogy a községben élők, dolgozók és vállalkozók egyaránt megtalálják számításaikat. Meggyőződésem, hogy a közösen végzett tervezési folyamat révén jobban magunkénak érezzük majd a közösen meghatározott jövőképet és a megvalósításában is jobban együtt tudunk működni.

Kérem tehát, jelezzék a megoldandó problémákat, a tapasztalt hiányosságokat és írják le javaslataikat. Megtehetik ezt elektronikus üzenetben a hivatal.vaskut@gmail.com címre, vagy postai levélben a 6521 Vaskút, Kossuth Lajos út 90. címre. Személyesen is eljuttathatják levelüket a Vaskúti Közös Önkormányzati Hivatal titkárságára. Több forrásból fogunk információt, adatot, javaslatot gyűjteni, de a legértékesebbek a lakosok és a helyi vállalkozók közvetlen véleményei, melyeket feltétlenül szeretnénk figyelembe venni Vaskút jövőjének megformálásához.

A Képviselő-testület bízik abban, hogy a fejlesztési dokumentumok segítségével eredményesebben találunk forrásokat és támogatást a község fejlesztéséhez. A szakmai háttérrel gazdaságfejlesztési, településrendezési szakemberek és a táj, természet, közlekedés, közművek, energiaellátás, hírközlés, régészet, környezetvédelem szakértői biztosítják.”

2015 augusztusban Önkormányzatunk meghirdette a *településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről* szóló 314/2012. (XII.8.) Kormányrendelet szerinti előzetes tájékoztatást Vaskút Településfejlesztési Koncepciójának és Integrált Településfejlesztési Stratégiájának elkészítéséről.

A 2016 februárban elkészült Megalapozó vizsgálatok a beérkezett lakossági és államigazgatási észrevételek és az előkészítő egyeztetések, interjúk alapján részletesen feltárták Vaskút adottságait, gyengeségeit, a külső veszélyeket és lehetőségeket. Összegezték az ezekből kirajzolódó problémákat és mindazokat az értékeket, amelyekre azok felszámolása érdekében támaszkodhat a település.

A Képviselő-testület a 37/2015. (III. 31.) számú határozatával elfogadta a Megalapozó vizsgálati dokumentációt, amely a Településfejlesztési Konceptió (TK), az Integrált Településfejlesztési Stratégia (ITS) és a Településrendezési eszközök (TRE) tervezésének alapjául szolgál, továbbá jóváhagyta a Hosszútávú Településfejlesztési Konceptiójának fejlesztési irányait.

Az elfogadott fejlesztési irányok alapján kidolgozott fejlesztési dokumentumok (TK és ITS) tervezetének véleményezésre bocsátásához a Képviselő-testület a 76/2016. (V. 26.) határozatában hozzájárult.

A fejlesztési dokumentumok nem hagyhatók jóvá az előírt szakmai és társadalmi véleményezés nélkül. A véleményezést 2016. június-július hó folyamán bonyolította le önkormányzatunk.

Önkormányzatunk bevonta a véleményezésbe az érintett *államigazgatási szerveket* és a *megyei*, valamint a *területileg szomszédos települési önkormányzatokat*. Észrevételeket kértünk a dokumentumok tervezeteihez a 98/2015. (V.21.) Képviselő-testületi határozattal elfogadott *Partnerségi Rend* alapján Vaskút lakosságától, a civil szervezetektől és egyéb szakmai, érdekképviselői szervektől, gazdasági társaságoktól, egyéni vállalkozóktól. Megállapítható, hogy a beérkezett vélemények nem tartalmaztak kifogásokat a TK tervezetével szemben, többnyire támogató észrevételeket tartalmaztak a célok megvalósításához.

A következőkben a Településfejlesztési Konceptió jóváhagyott anyagát közöljük.

Vaskút Nagyközség településfejlesztési koncepciójának megfogalmazása során támaszkodni kell a település erősségeire – pl. a kulturális, társadalmi hagyományaira (civil szerveződések, több nemzetiség jelenléte), a jól működő intézményekre (idősek otthona, német nemzetiségi óvoda és iskola), mezőgazdasági, hulladékgazdálkodási vállalkozásokra, stb. – ezeket megőrizni, erősíteni érdemes. A cél az, hogy a hiányosságok – pl. a csapadékvíz-hálózat kritikus állapota, az épület-állomány romlása, az energiafelhasználás célszerűtlensége, bölcsődei ellátás hiánya – koncentráltan, tervszerűen kerüljenek felszámolásra. Meg kell ragadni minden olyan lehetőséget – pl. különböző pályázatok, összefogás a környező településekkel, különösen Bajával és Garával –, amely a község fejlődését, fellendülését szolgálhatja.

1. JÖVŐKÉP

Vaskút Nagyközség a térségközpont Baja vonzási terében elfoglalt sajátos szerepére, gazdasági életére, társadalmára, környezetére, közszolgáltatásaira vonatkozóan 2030-ig történő kitekintéssel a következő jövőképet fogalmazza meg magáról.

Vaskút a lakossági alapszolgáltatásokat teljes körűen és jó minőségben biztosító, Baja közelségét előnyére fordító, öntevékeny közösségeire építő többnemzetiségű község.

Gazdag és sajátos kulturális hagyományain nyugvó élénk társadalma, rendezett környezete otthonossá, szerethetővé teszi minden korosztály számára.

1.1. A község jövőképeinek szétbontása társadalmi, gazdasági, táji, természeti és épített környezetre vonatkozó tematikus célokra

Vaskút lakossága kiegyenlített el- és odavándorlás mellett, a természetes fogyás lassulásával 3000-3500 fő között állandósul. Az azonos nemzetiségi gyökerekből vagy együttes tevékenykedésből táplálkozó közösségi élet megtartó erőként szövi át a helyi társadalmat. Rendszeres kulturális programok alakítják a közös értéktudatot. A község vezetése támogató, kommunikatív, összefogó szemléletű, nyitott a közösségi kezdeményezésekre. Az otthonos bölcsődei környezetben induló szocializálódás és az életkori sajátosságokat előtérbe helyező, az adaptációs készségek¹ fejlesztésére fókuszáló helyi óvodai és iskolai oktató-nevelő munka nyomán a felnövekvő fiatalok jól alkalmazkodnak a folyton változó kihívásokhoz. Kialakítják saját közösségeiket, melyhez helyet és alkalmat teremt a település. Az idősek számára is stabil élettér a község: biztonságot ad a helyi szociális közellátás tartósan jó színvonala.

A meglévő üzemek tartósan stabil működése megnyugtató foglalkoztatottsági helyzetet teremt és a helyi adózás révén kiegyensúlyozott önkormányzati gazdálkodást biztosít. A forrásokkal jól bánó önkormányzat a lakosság méltányos elvárásainak megfelelő szolgáltatásokat és ellátást tud nyújtani. Baja város pótolni tudja a helyben hiányzó munkahelyeket, köz- és magánszolgáltatásokat, de helyben is biztosított az alapvető árucikkekhez és javító-szerelő-karbantartó szolgáltatáshoz, rekreációhoz való hozzájutás, továbbá ezen a téren rendelkezik Vaskút egyedi helyi kínálattal is, amivel kistérségi keresletet elégít ki.

A barnamezős gazdasági zónák újrahaznosítása, vagy új funkcióval való megtöltése megvalósul. Bővül a regionális hulladékgazdálkodási tevékenység, a keletkező biogázból és telepített napelem-parkból számottevő megújuló energia keletkezik, mely a saját igények ellátásán túlmenően energia-igényes új gazdasági vállalkozások létrejöttét segíti. Egymással is együttműködő mezőgazdasági kisvállalkozások szerveződnek és települnek le a belterület

¹ meglévő elméleti és gyakorlati tudás átvitele a megszerzettől eltérő, más helyzetekre, és képesség annak sikeres alkalmazására

közelében kijelölt új gazdasági területekre, a hozzáadott érték megnövekszik az ágazatban. A helyben megtermelt jó minőségű kertészeti termények nagyrészt lefedik a helyi piaci igényeket és feldolgozva külső piacra tudnak jutni. Feléled a gyümölcs- és szőlőtermesztés és -feldolgozás.

Vaskút útjai megfelelő állapotba kerülnek, a belterületen nem marad földes út, minden utca pormentes burkolatot, vagy legalább kőszórásos stabilizálást nyer. A külső közlekedési kapcsolatok a kistérség főútjainak fejlesztése révén kielégítőek a hazai közúthálózatok és Szerbia irányába. A hivatás- és a turisztikai kerékpáros közlekedés Gara felé is biztonságos. Kerékpáros tanösvény tárja fel Vaskút és környéke táji értékeit a lakosság és a kirándulók aktív pihenését szolgálva. Az idegenforgalom élénkülése a helyi kulturális programok látogatottságát, a vendéglátás iránti keresletet növeli.

Átfogó terv ütemezett megvalósítása révén enyhülnek a belterület csapadékvíz-elvezetési problémái, a lezúduló záporokat több helyen biztonságosan el lehet tárolni, vissza lehet tartani.

Arculatát tekintve Vaskút gondozott, jól karbantartott, fokozatosan megújulnak épületei és közterületei. A régi értékes épületek egyre gyakoribbá váló helyreállítása mintát teremt, a történelmi és építészeti örökség pusztulása megáll.

1.2. Bajához való kötődés, térségi beágyazódás

Vaskút Baja közelségét élvezzi, a várossal kialakult nagyon szoros kapcsolatot hasznára fordíthatja. Sokan járnak át Bajára dolgozni, miközben az ingázás megtalálható a község irányába is. A kerékpárút Garáig történő megépülése révén élénkülhet a két keréken közlekedők forgalma mind a munkába járás, mind a turisztika terén. A város, mint felvevőpiac, esélyt kínál a községben előállítható specifikus termékek értékesítésére. A község lakói a városban jutnak hozzá bizonyos munkahelyekhez, középfokú intézményi ellátáshoz és a helyben nem elérhető szolgáltatásokhoz, ugyanakkor néhány területen saját vonzást is kifejt a település.

Vaskút joggal számíthat érdeklődésre kulturális programjai miatt, ami elsősorban hétvégeken és iskolaszünetben szervezett családi és csoportos kirándulások, nyári táborok célpontjává teszi. Érdemes továbbépíteni ezt az adottságot. Bővíthető a kiránduló-turizmus terén kialakult vonzerő rendszeres hétvégi programokkal és helyi attrakciókkal, melyek az örökségvédelmi értékekhez (halmok, földvár, műemlék Kálvária kápolna környezete, templomtér), vagy a természetjáráshoz, aktív időtöltéshez kapcsolódnak (parkerdő, értékes tájrészek, régi zarándokút, szabadtéri sportolás). A tanuszoda helyreállítása és újbóli megnyitása, a kapcsolódó szolgáltatásokkal kiegészülve hiányt pótolhat a kistérség D-i részében. A helyi kertészeti termények és termékek értékesítése is hozzátartozhat a turisztikai kínálatához (élmény-udvar, élmény-farm).

A Vaskúton működő regionális hulladéktelep tevékenysége a szűk térségnél jóval tágasabb területre terjed ki. A gazdálkodás fejlesztése, kiterjesztése a megújuló energia-felhasználás irányába, kapcsolt tevékenységek beindítása növelheti a létesítmény gazdasági jelentőségét, ezen keresztül az egész község hasznára válhat.

1.3. A településfejlesztés elvei

Az EU 2020 Stratégia az *intelligens, fenntartható és inkluzív növekedést*, mint fölérendelt fejlesztési irányt szem előtt tartva nagyszabású célt tűzött ki maga elé a foglalkoztatás, az innováció, az oktatás, a társadalmi befogadás és a klíma/energiapolitika területén. A kohéziós politika eszközrendszerén keresztül történik a megvalósítás, amely az un. közös rendelkezéseket tartalmazó rendeletben rögzített 11 tematikus célkitűzés támogatásával járul hozzá az EU 2020 céljaihoz. Hazánk a Partnerségi Megállapodás keretében 2014. őszén csatlakozott a célkitűzésekhez, meghatározva azokat a fő hazai fejlesztési prioritásokat, melyek mentén az Európai Strukturális és Beruházási Alapok forrásai eredményesen és hatékonyan felhasználhatók. A Megállapodás alapján kerültek kidolgozásra majd Brüsszel által elfogadásra a 2020-ig terjedő támogatási időszak Operatív Programjai. Vaskút az OP-

okban lefektetett fejlesztési irányokhoz csatlakozva, azok elveit követve sikerebben tud középtávon forrásokat lehívni fejlesztéseikhez.

A falusi lét *gazdasági, társadalmi és környezeti* szempontú megközelítései nem választhatók szét független elemekre: bármely beavatkozási irány hatást gyakorol a többi területre is. A várható következmények feltérképezése meg kell, hogy előzze a fejlesztés lépéseit. Azok a beavatkozások tekinthetők sikeresnek, melyek kedvező irányba mozdítják a többi terület folyamatait is. A tárgyiasuló fejlesztések mellett a humán szférát belsőleg erősítő akciók, programok, kapcsolati lehetőségek, információ-átadások hasznossága is nyilvánvaló és ár-érték arány tekintetében kifizetődőbbek is lehetnek, mint a fizikailag megfogható eredmények. Együttes alkalmazásuk, az **integrált megközelítés**, a fejlesztési források megszerzése és felhasználása során egyaránt nagyobb hatékonyságot eredményez. A komplex programokat több operatív programból, uniós és hazai források kombinációjával, magántőke bevonása mellett is lehet finanszírozni.

A településfejlesztés során kiemelten fontos a **fenntarthatóság elvének követése**, környezeti, gazdasági és társadalmi szempontból egyaránt. A környezeti fenntarthatóság elsősorban az épületek energiahatékonyságának javítását, megújuló energiák használatát és az ésszerű hulladék- és vízgazdálkodást foglalja magában. A község népességmegtartó képességének fejlesztése, erősítése kívánatos, olyan körülményeket (lakás, közmű, települési miliő, otthonos település, a meglévő hagyományok ápolása) kell teremteni, ami az itt élőket is marasztalja és másokra is vonzó hatást gyakorol. Mind az épített környezet védelme, mind a közterületek zöldsávjainak, útburkolatainak, járdáinak, csapadékvízcsatornáinak rendezése hozzájárulhat a körülmények javításához.

A gazdasági életben az egymásra épülő, egymás tevékenységét kiegészítő, az új technológiákat innovatív módon integráló vállalkozások biztosíthatnak fenntartható fejlődést. A közlekedési kényszer csökkenése versenyelőnyt jelent, ezáltal a vállalkozások fennmaradásának nagyobb az esélye. A szállítási idő és távolság redukálható az ésszerű együttműködésekkel, a lakóhely és munkahely közelítésével és a helyi piaci igények belső forrásból való ellátásával. A „belső” körbe a környező települések is beletartoznak, főként Baja vállalkozásaival érdemes kooperálni a város erős gazdasági potenciáljának közelségére való tekintettel.

A döntéseket a lakosság részvételével kell meghozni. A közösen eltervezett, **partnerségi együttműködéssel** megvalósuló tevékenységek a felelősségérzetten keresztül és a közvetlen sikerélmény kilátása által a célok teljesebb megvalósulásához vezetnek. Az uniós szándékok szerint támogatandó az info-kommunikációs technikák beépülése a tájékoztatás, tervezés, előkészítés, létrehozás, megosztás és értékelés folyamataiba. Könnyen belátható, hogy az információ- és a tudás- transzfer nagyobb erőket tud megmozgatni a társadalom „becsatornázottsága” segítségével.

2. CÉLOK

Vaskút folyamatos fennállásának bő 250 éve alatt számos biztató **eredményt** mutathat fel:

- 5000 fő fölötti lakosság számot tudott elérni, 3000 fölötti népességet tartósan is képes volt megtartani.
- A német, délszláv, székely, felvidéki származású, többnemzetiségű lakosság egymást tolerálva és tiszteletben tartva él együtt.
- Kulturális élete gazdag, hagyományait ápolja.
- Az óvodai és iskolai oktatást-nevelést, az idősek ellátását magas színvonalon biztosítja.
- Műemlékkel rendelkezik, halmai és földvéra országos jelentőségű, ezen túl számos helyi értékű épületet tudhat magáénak.

Problémákkal és veszélyekkel is szembe kell néznie a községnek:

- A természetes fogyás miatt a lélekszám 3000 fő alá eshet, ami a közszolgáltatások fenntarthatóságát megkérdőjelezi és épületek kiürülését, a települési környezet leértékelődését vonja magával.
- A fiatalok elvándorlásának tendenciává válása esetén a népesség korösszetétele elöregedővé válik, melynek következtében hatványozott teher nehezedhet a szociális rendszerre és távlatban gyengülhet a község gazdasági aktivitása.
- A szerbiai határ melletti fekvésnek az előnyei nem mutatkoznak meg, a hátrányok válnak meghatározóvá, Baja logisztikai szerepköre, mint húzóerő nem tud kibontakozni, e miatt a kistérség gazdasági fejlődése megtorpanhat.
- A mezőgazdaság kisvállalkozások megerősödése nélkül nem remélhető a mezőgazdasági kistermelésből élők helyzetének javulása és az ágazat pozitív hozzájárulása a község jövőjéhez.
- A csapadékvíz-hálózat rendbetételének elmaradása esetén tartós belvízi elöntésekkel, károkkal és a közterületek leromlásával kell számolni.
- Az intézmények és az önkormányzati bérlakások fenntarthatósága a műszaki állapot javítása és energetikai korszerűsítés hiányában kérdéses lesz.
- A belső út- és járdahálózat felújítása nélkül rosszul járhatóvá válik a község, ami kihat a lakosság közérzetére, rontja a település általános megítélését, gyengíti gazdasági fejlődését.

2.1. A település átfogó fejlesztését szolgáló célok

Hosszú távú célként a népesség megtartását, gazdasági aktivitásának növelését, az életszínvonal emelését, a települési környezet rendbetételét tűzhetjük ki. A megvalósítást nehezítheti a külső tényezők – veszélyek és lehetőségek – kiszámíthatatlansága, ezért fokozottan törekedni kell a lakosság alkalmazkodási készségének fejlesztésére, a nyitott szemléletmód kialakítására, amely segítheti a boldogulást a változások közepette. Fontos tehát a tanulás iránti késztetés felkeltése, a célirányos oktatás-nevelési lehetőség biztosítása, az újító kezdeményezések megmérettetése és felkarolása, a közélet nyíltsága.

Az eredményes településfejlesztés legnagyobb erőforrásai a helyi társadalmat előremozdító kis kulturális és nemzetiségi közösségek, a társadalmi szerepet vállaló karizmatikus személyiségek, nélkülük nem mozgósíthatók a község belső erői. A fejlesztéseknek a közösségek akaratából, részvételével kell lefolyniuk, társadalmi kontroll biztosításával, hogy a lakosság magáénak érezze a célt és az eredményeket, ezáltal kötődjön is a településhez.

A kitűzött célok elérése érdekében számos jól összehangolt, az erőforrásokat koncentráltan és szisztematikusan hasznosító feladat végrehajtására lesz szükség. A tennivalókat a következő **prioritások**, átfogó célok mentén csoportosíthatjuk:

➤ Gazdaság fejlesztése, vállalkozások támogatása

A község meglévő vállalkozásait támogatni kell tevékenységük megtartása, fejlesztése érdekében. Új gazdasági vállalkozások létesítésére kell törekedni a hulladékgazdálkodási, az ipari és a mezőgazdasági ágazatban egyaránt, elsősorban a barnamezős területek újrahasznosítással. A kiránduló turizmus bevonása keresletet teremt a helyi kereskedelmi és vendéglátási vállalkozások számára és piacot a helyi termékeknek.

➤ Közszolgáltatások magas színvonalának, jó presztízsének kialakítása, megtartása

A helyi intézmények tartósan jó színvonalú működtetése biztonságérzetet ad a lakosoknak, otthonossá és szerethetővé teszi a települést. Az elért eredmények megtartása, bővítése és a hiányok felszámolása célozható meg.

➤ **A közösségi öntevékenység erősítése**

A közösség találkozásának fizikai színtereit és kommunikációs csatornáit bővíteni, erősíteni kell az összetartó, nyitott társadalom kialakulása érdekében. A fiatalok érdeklődésének felkeltése a helyi kultúra hagyományai iránt erősítheti kötődésüket a településhez.

➤ **Közterületek rendezése, infrastruktúra-hiányok felszámolása, energia-tudatosság**

A belső közúti és gyalogosközlekedés burkolatai javításra szorulnak. A csapadékvíz-elvezetés rendszere nem működőképes, átfogó tervezést követően összehangolt, több lépcsős beavatkozásokra van szükség. Az intézmények és önkormányzati bérlakások felújítását, korszerűsítését meg kell oldani a gazdaságosabb működtetés energetikai szempontjait is figyelembe véve. Törekedni kell a megújuló energia termelésére és felhasználására.

2.2. Részcélok és a beavatkozások területi egységei

Az átfogó célok több elemre bonthatók és a település különböző helyszíneire is kapcsolhatók az alábbiak szerint.

➤ **Gazdaság fejlesztése, vállalkozások támogatása**

1. A Vaskúton működő sikeres mezőgazdasági, ipari, hulladékgazdálkodási vállalkozások megtartása, fejlődésük elősegítése továbbra is kiemelt feladat. Lehetővé kell tenni, hogy – igényüknek megfelelően – területileg is bővíthessék vállalkozásukat. Szorgalmazni kell a kijelölt, de még fel nem használt gazdasági területek betelepülését, elsősorban az ún. „barnamezők” hasznosítását. A vállalkozásoknak a község számára is előnyös fejlesztési elképzeléseit a településrendezésben le kell követni.
2. A mezőgazdaság diverzifikálása az állattartó- és kertészkedő kisgazdaságok térnyerésével, az élőhelyi adottságokra tervezett szőlő- és gyümölcskultúrák elterjedésével valósítható meg. Új vállalkozások letelepedését vonzhatja egy új major-övezet kialakítása a belterület D-i oldalán, a lakóterülettől megfelelő távolságot tartva. Közművesített, jól megközelíthető telkekkel kisebb-nagyobb vállalkozások érdeklődését lehet felkelteni. Több bevételt és profitot hozhatna a termékek, termények helyi feldolgozása (pl. zöldségnél), a több hozzáadott értéket jelentő feldolgozott áruk előállítására és értékesítésére. Szorgalmazni kell a nagyméretű házikertek felhasználását a háztartások saját ellátására.
3. A munkaerő mobilitása és a nagyközség kirándulóturizmusának bővülése érdekében biztonságos kerékpáros közlekedés valósítandó meg Gara irányába, a belterületi szakaszon megálló-, szolgáltató pontokkal.
4. A belső rövidellátási lánc (REL) keretében a helyi áruforgalom bővítését kell megvalósítani annak érdekében, hogy a település saját agrár- és ipari áru- és szolgáltatási igényének ellátása minél nagyobb mértékben a helyi vállalkozások révén valósuljon meg.
5. A turisztika, ezen belül is a kiránduló-turizmus fejlesztése dupla haszonnal járó beavatkozás: a vendégforgalom közvetlen gazdaság-élénkítő hatásán és közvetett – főleg a szolgáltató-szórakoztató szektor iránti kereslet-növekedésből eredően – előnyös jellegén túlmenően a helyi közösség számára is pihenési-kikapcsolódási lehetőségeket tud biztosítani.

➤ **Közszolgáltatások magas színvonalának, jó presztízsének kialakítása, megtartása**

6. Meg kell őrizni és állandó szakmai fejlesztő munkával a társadalmi-gazdasági környezet változásaira reagáló ellátásként kell tovább folytatni a hagyományosan jó színvonalú német nemzetiségi óvodai és iskolai oktatás-nevelést. Az általános iskola az alaptevékenységén túl a közművelődés, az ifjúság-politika és az egészségre

nevelés bázisa is, ezért célzott fejlesztésekkel kell gondoskodni a sokoldalú tevékenységre alkalmas infrastruktúra kialakításáról.

7. Családbarát fejlesztésként bölcsődei ellátás valósítandó meg annak érdekében, hogy a legkisebbek is bekapcsolódhassanak a helyi társadalomba.
8. Az idősek szociális ellátásának jó hírnevét és minőségét gondos és szakszerű munkával, a működés körülményeinek folyamatos javításával meg kell tartani. A kiegyensúlyozott egészségügyi ellátás feltételeit továbbra is biztosítani szükséges, figyelembe véve az idősödő körösszetételből fakadóan egyre növekvő kapacitásigényt.
9. A Rendezvényterem felújításával, új funkciók hozzákapcsolásával (szabadtéri fedett többcélú rendezvénytér, települési konyha, ifjúsági- és turistaszállás, szolgáltatóház) egy településközponti találkozóhely („agóra”), a nagyközség megújulásának magja, kiindulási pontja jöhet létre.
10. Az intézmények fenntarthatósága érdekében ütemezetten végre kell hajtani az épületek energiateljesítményét racionalizáló felújításait és korszerűsítéseit. A működés eredményességét növelheti az intézmények összehangolt informatikai rendszerbe való szervezése.

➤ **A közösségi öntevékenység erősítése**

11. A civil szervezeteket szolgáló Községi Ház az öntevékeny helyi csoportok otthona, amely kisléptékű fejlesztésekkel a kialakult használathoz kapcsolódó, hiányt pótló funkciókat is be tud fogadni (óvodai testnevelés és tankert, bensőséges kerti rendezvények, kerékpáros pihenőhely).
12. A helyi értékek felismerése a lokálpatriotizmus egyik forrása, ezért népszerűsítő, művészi igényű kiadványok, helyi termékeket promotáló akciók, élményszerűen végzett – külső szemlélőket bevonó és szórakoztató – hagyományos tevékenységek révén érdemes segíteni a folyamatot.
13. Támogatni kell a közösségi művészeti tevékenységet – Vaskúton elsősorban a tánc és zene élő hagyományát –, amely az egyéni és közösségi értéktudat kialakításával lelki-szellemi egyensúlyt teremt, felvértezi a helyi társadalmat a külső kihívásokkal szemben.
14. „Mozgásba kell hozni” Vaskút lakosait: a sportolási lehetőségek szélesebb skáláját – különösen a szabadban végezhető aktív pihenés, tömegsport lehetőségét – kell megteremteni. A kiránduló vendégekre is gondolva hosszú sétákat célszerű kijelölni a vaskúti táj legszebb pontjait összekapcsolva. Községerdő szolgálhat a hosszabb megpihenésre, testedzésre, természethez kapcsolódó rendezvényekre (belterület északi szomszédságában alakítandó ki).
15. A „társadalmi munka” új értelmét kell kialakítani a közösség számára nyilvánvalóan hiányzó, de önkormányzati vagy gazdasági tevékenység útján meg nem valósítható, öntevékenységet feltételező, kisléptékű sajtóterős beavatkozásokkal.

➤ **Közterületek rendezése, infrastruktúra-hiányok felszámolása, energiatudatosság**

16. Vaskút település hiányzó központi terének pótlására a Kossuth Lajos utca és az Alkotmány utca találkozásánál lévő közterületek fejlesztése, rendezése kívánatos. Mind a zöldfelületek, mind a gyalogosmozgás felületei központhoz méltó kialakítást nyerhetnek, e mellett a parkolók fásítása és az utcafasorok kiegészítése is szükséges.
17. A bővebben vett településközpontban (Kossuth Lajos utca – Aradi utca – Damjanich utca – Templom tér – Petőfi utca – Kraul Antal utca által határolt területen) sürgős vízgazdálkodási beavatkozásokat kell végrehajtani a belvízkárok megelőzésére.

Hosszabb távon a település vízgazdálkodási hálózatát komplex korszerűsítésnek kell alávetni, a belterület K-i és Ny-i oldalán egy-egy vízviasszatartásra is alkalmas záportó rendszerbe iktatásával.

18. A Templom téren – a tulajdonos egyházközséggel karöltve – a kiránduló turizmust is „megállító”, rendszeres kulturális programokkal hasznosított szabadtéri fedett színpad és öltöző – vizesblokk – kerékpáros-megállópon t létesítendő. A tér kultikus és világi funkcióinak megfelelő parkrendezést kell végezni.
19. Általános szempontként „zöldebbé” kell tenni a település belterületét, egységes fasorokat és zóldsávokat létesítve, a kiteresedő zöldfelületekre pihenő-játszó funkciót is telepítve.
20. A hulladékkezelési tevékenység során keletkező biogázok, valamint a napenergia nagyobb arányú felhasználásával fenntartható településüzemeltetésre kell törekedni. A köz- és magánszférában egyaránt takarékosabb energia-felhasználást kell megvalósítani: szemléletformáló programokon keresztül, az intézmények és bérlakások energetikai korszerűsítését példaként felhasználva ösztönözni kell az épületek hőszigetelését, napelemek telepítését, a járműhasználat redukálását, általában véve a takarékos életmódot.
21. Vaskút elektronikus hírközlési szolgáltatását olyan szintre kell fejleszteni, amely lehetővé teszi a lakosok, vállalkozások és a közsféra gyors információhoz jutását és hatékony alkalmazkodását a 21. század információ-technológiai és kommunikáció-forradalmi kihívásaihoz.

2.2.1. A jövőkép, a településfejlesztési elvek, az átfogó cél és a részcélok kapcsolata

A jövőkép megvalósulását szolgálják a lefektetett településfejlesztési elvek mentén megfogalmazott közérthető átfogó és részcélok. Összehangolt rendszerük mind a fizikai, mind a társadalmi-szellemi szférát felöleli. A Konceptióra alapozott megvalósítási stratégiák bizonyosan segítik a célrendszer valamely, vagy több elemének elérését.

2.2.2. A fejlesztési célok értelmezése az egyes településrészekre

A fizikai megvalósulást feltételező fejlesztési célok és részcélok a bennük megfogalmazott helyszín szerint kötődnek a település külterületéhez, vagy belterületéhez egyes esetekben részterületekhez. Vannak azonban helyszínhez nem kapcsolható célelemek, melyek főleg a „fejekben dőlnek el”. A jövőkép formálásában ésszerű egyensúlyt kell tartani közöttük.

3. KIINDULÓ ADATOK A TOVÁBBI TERVEZÉSI FELADATOKHOZ

3.1. A településrendezési eszközök készítéséhez szükséges társadalmi, gazdasági és környezeti adatok meghatározása

Jelen Konceptió a Megalapozó vizsgálatokra támaszkodik, amely egyben a párhuzamosan készülő Településrendezési eszközöket is megalapozza. A vizsgálatok friss adatokra – leginkább a 2011. évi népszámlálásra és a helyi interjúk tapasztalataira – támaszkodva feltárták a társadalmi, gazdasági és környezeti helyzetet és a műszaki infrastruktúrát.

A nagyközség népessége hosszútávon 3300-3500 fő körül tervezendő. A népesség összetételét tekintve – a legkedvezőbb forgatókönyv mellett is – előregedő tendenciát kell feltételezni, amelyre az intézményhálózat szintjén is fel kell készülni.

Vaskút gazdaságának bázisaként továbbra is az élelmiszer-feldolgozó és – szolgáltatóipart, valamint a hulladékgazdálkodásra épülő tevékenységeket és – egyre nagyobb arányú kisgazdaságokra és családi vállalkozásokra építve – a mezőgazdálkodást kell figyelembe venni. Törekedni kell a gazdasági potenciált növelő beavatkozásokra, elsősorban a nagyobb hozzáadott értéket előállító, a helyi erőforrásokra és élö munkára igényt tartó ágazatokban.

A környezet jelenlegi (2016.) állapotát fenntartandó, javítandó kiindulási helyzetnek kell tekinteni, a minőségromlással járó változások kerülendők, vagy egyidejűleg állapotkiegyensúlyozó intézkedésekről kell gondoskodni.

3.2. A területigényes műszaki infrastruktúra fő elemeinek javasolt térbeli rendje, terület-felhasználási, településszerkezeti vonzata

A belvíz-katasztrófával is fenyegető vízgazdálkodási problémák, e mellett az egyre szárazabb éghajlat miatt előtérbe kerülő vízvisszatartási igény a meglévő hálózat komplex tervezésen alapuló korszerűsítését, záportavak létesítését és a mezőgazdasági vízhasználat átforgalmazását követeli meg.

A nagyközség területeinek felhasználását tekintve a mezőgazdaság elsődlegességét kell biztosítani, a gyepek arányának megőrzése mellett. Az intenzív gazdálkodási formák (gyümölcsösök, szőlők, kertek) nagyobb területi részesedése indokolt, elsősorban a kisparcellás területeken és a gyengébb termőhelyi adottságú, jellegükben a Homokhátságához sorolható határrészekben. Az erdőborítottság növekedése az ágazat eltartó-képességének alacsony volta és a gyepek megtartása érdekében nem kívánatos.

Az 51 számú főút új déli szakaszának és a szerbiai – teherforgalmú – átkelőhelyének megvalósulása az önkormányzat lobbitevékenységével is támogatandó, kapcsolódva a járás településeinek ilyen irányú erőfeszítéseivel: a célszerű, javasolt nyomvonal Vaskút nyugati határrészen is áthalad, ezért a tervezés során is feladatok hárulnak a helyi önkormányzatra (nyomvonal-biztosítás a Településszerkezeti tervben). A Bácsszentgyörgy településen tervbe vett határátkelőhely megépülése szintén településcsoport-érdek, Vaskút számára ez esetben is különös jelentőségű ügy, amelyért szintén érdemes összehangolni a lobbierőket. Kulcsfontosságú a Baja-Vaskút kerékpárút továbbépítésének mielőbbi megvalósítása Garáig, majd Bácsszentgyörgyön keresztül a tervezett szerbiai határ-átlépő pontig. El kell érni, hogy az 5506 jelű Baja – Bácsszentgyörgy összekötő út belterületi szakasza biztonságosabbá váljon, ennek érdekében forgalom-lassító beavatkozásokat kell szorgalmazni.

A beépített területek expanziója a Településszerkezeti tervben kijelölt északi irányú belterület-bővítéssel képzelhető el, a területhasználat jellegében (gazdasági vagy lakófunkció) lekövetve a tényleges fejlesztési igényeket és a kereslet alakulását. Gazdaságfejlesztésre célszerű előkészíteni a belterülettől D-re kijelölt iparterületet és mezőgazdasági major-övezetet a tulajdonviszonyok rendezésével és az alapközművek (ivóvíz, villamos-áram) kiépítésével.

A belterületen a meglévő beépítés leromlásának megelőzése, a lakatlan ingatlanok minél előbbi újrahasznosítása a cél.

3.3. Örökségi értékek és védettség megtartása, fenntartható fejlesztése

Vaskút legértékesebb örökségvédelmi értéke a természeti-történelmi-régészeti jelentőségű halmok és földvárak csoportja, valamint a műemléki Kálvária-kápolna és stációi. Ezen túlmenően számos helyi értéket képviselő épület – elsősorban régi svábház – gazdagítja a települést, melyeket – a rendelkezésre álló örökségvédelmi hatástanulmány figyelembe vételével – a fontosságuknak megfelelő védelemben kell részesíteni és ismertségüket, valamint helyi megbecsültségüket biztosítani. Olyan hasznosítási formákat kell kifejleszteni, melyek fenntarthatóvá teszik az ingatlanokat.

A helyi értékek megfelelő kezelése, megtartásuk támogatása és állapotrontásuk szankcionálása céljából helyi rendeletet kell alkotni.

4. A MEGVALÓSÍTÁS ESZKÖZEI ÉS AZOK NYOMON KÖVETÉSE

4.1. A koncepció megvalósítását szolgáló eszköz- és intézményrendszer

A koncepció megvalósítását segítő a dokumentumot elérhetővé kell tenni a nagyközség intézményeiben és nyilvánosságát kell biztosítani a helyi írott és elektronikus sajtóban. Legyen élő a jövőkép, maradjon nyitott a változtatásra a Vaskúton élők, dolgozók, vállalkozók számára. A kritikus tömeget elérő igényjelzés esetén a koncepció felülvizsgálatát el kell indítani. Cél az, hogy a közösség minél inkább magáénak érezze a dokumentumot.

A Koncepcióra épített Integrált Településfejlesztési Stratégia 6-7 évente rövidebb ciklusban közelítheti meg a célrendszert és segíthet a formálódó programok beillesztésébe, hozzáhangolhatja a projekteket a távlati célokhoz.

4.2. A koncepció és a változások nyomon követése, a felülvizsgálat rendje

A nagyközség adottságai, külső lehetőségei és korlátai kisebb-nagyobb mértékben és iramban, de állandóan változásban vannak. Napjainkban felgyorsuló folyamatoknak vagyunk tanúi, melyek rugalmasabb alkalmazkodást kívánnak meg Vaskút részéről is. A hosszú távú célokat szükség szerint igazítani, formálni, adaptálni kell az új kihívásokhoz. Maga a véleményezési eljárás, amely a jövőkép megvitatására, elfogadására szolgál, közösség-kovácsoló eszköz egyben, alkalmas a lakosok, a vállalkozások, a civil szervezetek, kisközösségek önkifejezésére, a közös érdekek megtalálására, az együttes cselekvés elindítására.